

Đề bài

Phân tích tâm lí nhân vật
Mị từ khi về làm dâu nhà
thống lí Pá Tra cho tới khi
cởi trói cho A Phủ trong
tác phẩm

Vợ chồng A Phủ
của Tô Hoài.

Bài làm

Nếu như Nam Cao, Kim Lân, Ngô Tất Tố thành công khi viết về đề tài người dân ở vùng đồng bằng thì Tô Hoài lại thành công khi viết về những người nông dân ở miền núi Tây Bắc. Có thể nói lần đầu tiên, hình ảnh của người dân miền núi được miêu tả đẹp và hay đến thế. Với ngôn ngữ giàu sức biểu cảm, tấm lòng nhân đạo bao la Tô Hoài đã không chỉ vạch trần tội ác của bọn lãnh chúa phong kiến mà còn khắc họa tâm lí nhân vật một cách sâu sắc. Thông qua đó ta phần nào hiểu rõ số phận cũng như tính cách của nhân vật trong tác phẩm của ông.

Mị, nhân vật chính của tác phẩm là một cô gái xinh đẹp, trước khi về làm dâu nhà thống lí Pá Tra Mị là cô gái yêu tự do và giàu lòng tự trọng, khi biết thống lí muốn cưới mình về cho con trai Mị đã nói với cha *Con nay đã biết cuộc nương làm ngô, con phải làm nương ngô để trả thay cho bố. Bố đừng bán con cho nhà giàu.* Thế nhưng cuộc sống tự do của Mị chẳng được bao lâu thì cô bị bắt về làm dâu nhà thống lí Pá Tra để trừ vào món nợ mà ngày xưa bố mẹ lấy nhau đã mượn.

Sống trong nhà thống lí Pá Tra, Mị như một cái bóng, cô Mị yêu đời vui tươi ngày nào giờ đây *lầm lũi như con rùa nuôi trong xó cửa, lúc nào cũng cúi mặt, mặt buồn rười rượi.* Về làm dâu nhà thống lí Pá Tra nhưng thực chất là công cụ lao động cho nhà thống lí. Khi mới về làm dâu đêm nào Mị cũng khóc, cô khóc cho sự khát vọng tự do của mình, khóc cho số phận của mình. Thậm chí Mị tìm đến cái chết, cầm nắm lá ngón trên tay về tìm cha nhưng khi cha nói *Mày chết rồi thì không lấy ai làm nương ngô giả được nợ người ta.* Vì thương cha, Mị ném nắm lá ngón xuống đất như ném đi khát vọng được giải thoát cuộc đời mình. Ta thấy hình như phảng phất đâu đây có hình ảnh nàng Kiều, Kiều ngày xưa cũng bán mình chuộc cha và em. Mị cũng thế, cô cùng gần như bán mình để trả nợ thay cho cha. Cô chấp nhận xem như số phận của mình đã an bài, cô làm việc quần quật suốt ngày không có ý niệm về thời gian không gian, cầu nối giữa cô và thế giới bên ngoài chỉ là *một chiếc cửa sổ một lỗ vuông bằng bàn tay. Lúc nào trông ra cũng chỉ thấy trăng trắng, không biết là sương hay là nắng.* Sự cai trị hà khắc của nhà chồng đã khiến Mị mất dần ý thức đến nỗi tác giả phải xót xa thốt lên *sống lâu trong cái khổ Mị quen khổ rồi.* Và đau đớn hơn nữa là *Bây giờ Mị tưởng mình là con trâu con ngựa. Mị cúi mặt không nghĩ ngợi nữa, lúc nào cũng nhớ đi nhớ lại những việc giống nhau, tiếp nhau về ra trước mặt.* Không còn một cô Mị với khát khao cuộc sống tự do nữa mà thay vào đó là một cô Mị cam chịu đến nhẫn nhục. Bố chết, không còn ràng buộc gì nữa nhưng Mị cũng người còn muốn tìm đến cái chết nữa bởi đơn giản một điều dường như Mị đã mất hẳn ý thức, Mị chỉ còn là công cụ làm việc mà thôi.

Tưởng rằng cuộc đời của Mị cứ thế trôi đi trong buồn tẻ, thế nhưng khi mùa xuân đến, khi mà những chiếc váy hoa đã đem ra phơi trên mỏm đá xòe

như con bướm sắc sỡ. Tiếng sáo rú bạn vang lên, tiếng sáo vọng lại thiết tha bồi hồi. Dường như tiếng sáo ấy có một ma lực đánh thức tâm hồn chai sạn của Mị, tâm hồn tưởng như đã chết từ lâu ấy bừng tỉnh. Mị ngồi nhẩm lại bài hát của người đang thổi. Mùa xuân của đất trời đã thổi một luồng sinh khí mới cho tâm hồn khô cằn của Mị. Ngày Tết, Mị cũng uống rượu, Mị lên lấy hũ rượu, cứ uống ừng ực từng bát. Rồi say, Mị lịm mắt ngồi đấy nhìn mọi người đang nhảy đồng, người hát nhưng lòng Mị đang sống về ngày trước. Mị nuốt rượu như nuốt đi khát khao của đời mình. Không hiểu là tiếng sáo hay men rượu làm cho Mị thấy phờ phớt trở lại. Và chưa bao giờ, kể từ ngày bước vào làm dâu nhà thống lí Mị đã ý thức được Mị còn trẻ lắm, Mị vẫn còn trẻ. Và đặc biệt là Mị muốn đi chơi, Mị lí giải Bao nhiêu người có chồng cũng đi chơi ngày Tết, sao mình lại không đi. Và lúc này đây, Mị ước có nắm lá ngón trong tay Mị sẽ ăn cho chết ngay chứ không buồn nhớ lại nữa. Thì ra trong tâm hồn tưởng như chai sạn ấy vẫn còn một hòn than âm ỉ cháy, chỉ cần một ngọn gió nhẹ là có thể thổi bùng lên thành ngọn lửa lớn. Trong cái con người tưởng như cam chịu ấy luôn tiềm ẩn một sức phản kháng tiềm tàng. Ngọn gió thổi bùng lên hòn than đỏ chính là đêm tình mùa xuân và tiếng sáo gọi bạn. Mị đã khóc, giọt nước mắt tủi hờn, giọt nước mắt cay đắng và ta hiểu rằng cái tâm hồn khô cằn tưởng như đã chết ấy đã hồi sinh. Chính những giọt nước mắt ấy đã rửa đi những chai sạn trong tâm hồn Mị, làm mềm những cảm xúc về cuộc sống của cô. Và Mị muốn đi chơi! Nghĩ là làm Mị quấn lại tóc, Mị với tay lấy cái váy hoa vắt ở phía trong vách. Thế nhưng một lần nữa, A Sử lại xuất hiện và chính hắn đã dập tắt những khát khao vừa trỗi dậy trong tâm hồn Mị. Khi biết Mị muốn đi chơi, hắn không nói gì nắm Mị, lấy thắt lưng trói hai tay Mị. Nó xách ra một thúng sợi đay trói đứng Mị vào cột nhà. Tóc Mị xõa xuống, A Sử quấn luôn tóc lên cột, làm cho Mị không cúi, không nghiêng đầu được nữa. Trong bóng tối, Mị đứng lặng, như không biết mình đang bị trói. Hơi rượu còn nồng nàn. Mị vẫn nghe tiếng sáo đưa Mị đi theo những cuộc chơi, những đám chơi. Tiếng sáo như đưa hồn Mị bay bổng phiêu du về những vùng kỉ niệm. Mị như không ý thức được thực tại mình đang bị trói, chỉ tới khi Mị định vùng bước đi theo tiếng sáo nhưng đã bị trói chặt vào cột. Mị không còn nghe thấy tiếng sáo nữa, chỉ nghe tiếng chân ngựa đạp vào vách. Ngựa vẫn đứng yên gãi chân, nhai cỏ. Mị thổn thức và ý thức được rằng mình không bằng con trâu con ngựa vì con ngựa, con trâu làm còn có lúc, đêm nó còn được đứng gãi chân, đứng nhai cỏ.

Phải có sự cảm thông sâu sắc lắm Tô Hoài mới thấu hiểu được tâm trạng của Mị trong đêm tình mùa xuân ấy. Và cũng từ đó ta cảm nhận một điều rằng, người con gái cứ cúi đầu buồn bã ấy không dễ dàng đầu hàng số phận, bởi một lẽ rằng, biết cúi đầu thì vẫn có lúc ngẩng đầu lên, chỉ cần thêm một tác nhân nào đấy sẽ đánh thức được ý thức về cuộc sống trong tâm hồn người con gái ấy.

Sau cái đêm tình mùa xuân nổi loạn ấy, Mị lại quay về cuộc sống ngày xưa, nghĩa là tiếp tục làm việc và cam chịu. Nếu như không có sự xuất hiện của A Phủ thì cuộc đời Mị có lẽ cũng chôn vùi ở nhà thống lí Pá Tra. Chính A Phủ là tác nhân, chất xúc tác làm thay đổi số phận của Mị, cuộc đời của Mị. Hay chính A Phủ là ngọn gió lớn đã làm thổi bùng lên hòn than đang âm ỉ cháy trong lòng mị trong thời gian qua.

Số phận của A Phủ và Mị không khác gì nhau, đều là những kẻ vào nhà thống lí Pá Tra làm việc để trừ nợ. A Phủ vì đánh A Sử nên bị thống lí Pá Tra bắt phạt vạ làm người ở. Là một chàng trai khỏe mạnh và cũng khát khao tự do, nhưng rồi cũng như Mị, A Phủ không thể thoát nổi vòng kim chế của bọn lãnh chúa, cam chịu làm nô lệ không công cho nhà thống lí Pá Tra. Cuộc đời của A Phủ rồi cũng như Mị, hai con người ấy mãi mãi chỉ là công cụ lao động nếu như không có sự cố A Phủ để hồ vò mắt một con bò, A Phủ bị thống lí Pá Tra bắt trói đứng vào cột trong góc nhà bằng dây mây quấn từ chân đến vai. Đêm nào Mị cũng ra bếp ngồi sưởi, nhìn thấy A Phủ bị trói Mị vẫn thân nhiên thổi lửa hơ tay. Nếu A Phủ là cái xác đứng đấy thì cũng thế thôi. Mị hoàn toàn không ý thức đến những gì diễn ra xung quanh, dường như thế giới với cô bây giờ chỉ là ánh lửa bập bùng kia mà thôi.

Nhưng đêm nay khi ngọn lửa bập bùng sáng lên, *Mị lé mắt trông sang, thấy hai mắt A Phủ cũng vừa mở, một dòng nước mắt lấp lánh bò xuống hai hõm má đã xám đen lại.* Nhìn thấy tình cảnh như thế, Mị chợt nhớ lại đêm năm trước A Sử trói Mị, Mị cũng phải trói đứng thế kia. *Nhiều lần khóc, nước mắt chảy xuống miệng, xuống cổ, không biết lau đi được.* Và một nỗi căm phẫn dâng lên trong lòng Mị, cô ý thức được sự tàn ác của cha con nhà thống lí Pá Tra và thốt lên: *Trời ơi, nó bắt trói đứng người ta đến chết, nó bắt mình chết cũng thôi, nó bắt trói đến chết người đàn bà ngày trước cũng ở cái nhà này. Chúng nó thật độc ác. Cơ chừng này chỉ đêm mai là người kia chết, chết đau, chết đói, chết rét, phải chết. Ta là thân đàn bà, nó bắt ta về trình ma nhà nó rồi thì chỉ còn biết đợi ngày rũ xương ở đây thôi... Người kia việc gì phải chết thế, A Phủ...* Một ý nghĩ cõi trời cho A Phủ len nhẹ qua tâm trí Mị nhưng Mị lại cảm thấy sợ. Không sợ làm sao được khi bọn thống trị không chỉ khuất phục những nô lệ của mình bằng thể xác mà bằng cả tinh thần. Hơn nữa, nếu không thấy A Phủ thì thống lí Pá Tra biết ngay Mị đã cởi trói, và Mị sẽ bị thế vào chỗ của A Phủ. Nhìn A Phủ, Mị lại nhớ về chuỗi ngày sống ở đây, nhưng sự thương cảm đã lớn hơn sự sợ hãi chính vì thế mà Mị đã cởi trói cho A Phủ. Mị cởi trói cho A Phủ hay cởi trói chính cuộc đời mình? Trước cái chết có thể đến với mình bất cứ lúc nào, A Phủ đã vùng dậy chạy. Mị đứng lặng trong bóng tối, lúc này Mị mới ý thức được hành động mình vừa làm, thống lí Pá Tra sẽ không bao giờ bỏ qua cho Mị. Mị sẽ chết, khao khát được sống và được tự do thổi thúc mãnh liệt khiến Mị cũng vùng chạy theo A Phủ. *Trời tối lắm nhưng Mị vẫn băng đi.* Bước chân của Mị như đạp đổ uy quyền, thần quyền của bọn lãnh chúa phong kiến

đương thời đã đè nặng tâm hồn Mị suốt bao nhiêu năm qua. Mị đuổi kịp A Phủ và nói lời đầu tiên. Mị nói với A Phủ sao bao nhiêu năm cam nín: *A Phủ. Cho tôi đi! Ở đây thì chết mất.* Đó là lời nói khao khát sống và khát khao tự do của nhân vật Mị. Câu nói ấy chứa đựng biết bao tình cảm và làm quặn đau trái tim bạn đọc. Đó chính là nguyên nhân – hệ quả của việc Mị cắt đứt sợi dây vô hình ràng buộc cuộc đời của mình. Đây cũng là một hành động phản kháng. Cơ thể mềm yếu, nhỏ nhoi của cô dường như vươn dậy chống lại chế độ thần quyền đã cắm rễ sâu ở nơi này. Phải có tấm lòng yêu đời, tha thiết với cuộc sống mới cung cấp đủ nghị lực cho Mị. Trước đây, để thoát khỏi cuộc sống đầy thống khổ này, cô chỉ dám dùng lá ngón để tự tử chứ chưa có ý định trốn đi. Có lẽ chính những ngày sống vui vẻ, đầy sức sống trước đây đã dẫn đến sự phản kháng mạnh mẽ.

Mị là cô gái tiêu biểu cho lớp trẻ miền núi Tây Bắc với sức sống tiềm tàng và khát vọng sống tốt đẹp hơn. Cô đã phải chịu nhiều tủ cực, tưởng chừng như chỉ có cái chết mới giải thoát nỗi nhưng cuối cùng cô đã tìm thấy mặt trời chân lí để đi. Tô Hoài đã tạo ra cho tác phẩm của mình một kết thúc có hậu. Số phận của Mị và A Phủ sẽ sang một trang mới tươi sáng chứ không còn u ám như trước đây nữa.